İSHÂK BİN RÂHEVEYH

Hadîs ve fıkıh âlimlerinin büyüklerinden. İsmi İshâk bin İbrâhîm el-Mervezî olup, künyesi, Ebû Ya'kûb'dur. Babası, Mekke-i mükerreme yolunda doğduğu için, yolda doğdu ma'nâsına gelen (Râheveyh) denildi. Ebû Ya'kûb İshâk (radıyallahü anh), İshâk bin Râheveyh adıyla meşhûr oldu. 161 (m. 777) senesinde doğdu. 233 (m. 848)'de Şa'bân'ın 15. (Berât) gecesinde Nişâbûr'da vefât etti.

Hadîs ilminde sika (güvenilir) bir zât olup, fıkıh, tefsîr ve diğer ilimlerde de çok yüksek idi. İlim öğrenmek, güvenilir zâtlardan hadîs-i şerîf almak için, Irak, Hicaz, Yemen, Şam ve başka yerlere gitti. Süfyân bin Uyeyne, İbn-i Uleyye, Cerîr, Beşîr bin el-Mufaddal, Hafs bin Gıyâs, Süleymân bin Nâfi' el-Abdî, Mu'temir bin Süleymân, Abdullah İbni Mübârek, Abdürrazzâk, Îsâ bin Yûnus, Ebî Muâviye, Şuayb bin İshâk ve daha birçok zâtlardan rivâyetlerde bulundu. Kendisinden, İmâm-ı Buhârî, İmâm-ı Müslim, Ebû Dâvûd, İmâm-ı Nesâî, Ahmed bin Hanbel, Muhammed bin Râfi', Yahyâ bin Maîn, Muhammed bin Eflâh, Ebü'l-Abbâs es-Serrâc ve başka zâtlar rivâyette bulundular. Hâfızası fevkalâde kuvvetli olup, yetmişbin hadîs-i şerîfi ezbere bilirdi. İşittiği hadîs-i şerîfi hemen ezberler, ezberlediğini de unutmazdı.

Haram ve şüphelilerden çok sakınır, hattâ, şüpheli olmak korkusuyla mübahların çoğunu terk ederdi. Çok ibâdet ederdi. Hanefî mezhebinde idi. İmâm-ı Şafiî'nin (radıyallahü anh) sohbetlerinde de bulundu. Mısır'a gittiği zaman İmâm-ı Şafiî'nin (radıyallahü anh) eserlerini yazıp topladı. İmâm-ı Şafiî'nin eshâbından sayılmaktadır.

Ebû Dâvûd el-Haffâf diyor ki, "İshâk bin Râheveyh bize, önce ezbere onbirbin hadîs-i şerîf yazdırdı. Sonra, bu hadîs-i şeriflerin hepsini, bir harf ziyâde ve noksan olmaksızın, birer birer kitabından okudu."

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel buyurdu ki: "İbn-i Râheveyh, bizce, müslümanların yüksek imamlarından biridir. Fıkıh ilminde çok derin idi." Mürre: "İshâk, müslümanların imamlarından bir imamdır" buyurdu. İmâm-ı Nesâî, "İshâk, sika (güvenilir) ve emîn imamlardandır" buyurdu.

Sâlihlerden Ali bin Seleme el-Kerâbîsî gördüğü bir rü'yâsını şöyle anlatıyor: "İshâk bin Râheveyh'in bulunduğu mahalleden bir kamer (ay) semâya yükseldi. Sonra tam çıktığı yerden başka bir yere düştü. Sabah olunca rü'yâda gördüklerimi

hatırlayıp, onların bulunduğu mahalleye geldim ki, vefât ettiğini söylediler. Ayın düştüğünü gördüğüm yerde, onun için kabir kazıyorlardı.”

Dârimî (radıyallahü anh) buyuruyor ki: “İshâk bin Râheveyh (radıyallahü anh) sıdkda (doğrulukda), zamanında herkesden ileride idi.”

Hatîb el-Bağdâdî diyor ki: “Ebû Ya’kûb İshâk bin Râheveyh (radıyallahü anh), Hadîs ve fıkıh ilmini, hıfz (hafıza kuvvetliliği), sıdk (doğruluk), vera’ (şüphelilerden sakınmak) ve zühdü (şüpheli olmak korkusuyla mübahların çoğunu terk etmek) kendisinde toplamıştı.”

İshâk bin İbrâhîm Râheveyh’in (radıyallahü anh), hadîse dâir olan “Kitab-ı müsned”i çok kıymetlidir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Vefeyât-ül-a’yân cild-1, sh. 189

2) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-2, sh. 183

3) Târîh-i Bağdâd cild-6, sh. 345

4) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 89

5) Tehzîb-üt-tehzîb cild-1, sh. 216

6) Hilyet-ül-evliyâ cild-9, sh. 234

7) Mîzân-ül-i’tidâl cild-1, sh. 182

8) Brockelman Sup cild-1, sh. 257

9) Tabakât-ı Hanâbile cild-1, sh. 109

10) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 433

11) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 1025